

Afrika'nın Son Sömürgesi Batı Sahra*

SALAMA BRAHİM EL-BACHİR**

Sahra İşçi Sendikaları Genel Sekreteri (UGTSARIO)

***Salama Brahim El-Bachir, şehir planlama ve geliştirme konusunda uzmanlaşmış bir devlet mühendisidir. Sahra Öğrenci ve Gençlik Hareketi'nde önemli bir liderlik pozisyonunda bulunmuştur. Uzun yıllar boyunca Polisario Cephesi'nin dış ilişkiler ofisinde görev yapmıştır. 2016 yılında Sahra Genel İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun Başkanı olarak seçilmiştir ve 2021'de yeniden seçilerek bu görevini sürdürmektedir. Kariyeri süresince çok sayıda işçi konferansı ve uluslararası seminere katılmıştır. Ayrıca Polisario Cephesi'nin önde gelen üyelerinden biri olarak bilinmektedir.*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3755-1135>

Geliş Tarihi: 5.1.2024

Kabul Tarihi: 1.2.2024

Atf: El-Bachir, S. B. (2024). Afrika'nın Son Sömürgesi Batı Sahra. *BRIQ Kuşak ve Yol Girişimi Dergisi*, 5(2), 172-181.

ÖZ

Fas'ın 1991 ateşkesini 13 Kasım 2020'de ihlal etmesi ve yıllarca bölge halkının kendi kaderini tayin etmesine yönelik referandumu engellemesi üzerine Frente POLISARIO, kendini savunma hakkını kullanmak zorunda kaldığını ve bu nedenle kurtuluş mücadelesine yeniden başladığını açıkladı. Sonuç olarak Batı Sahra Bölgesi, iki taraf arasında Fas'ın Batı Sahra'daki yasadışı askeri duvarı boyunca devam eden ve yoğunlaşan askeri çatışmalarla açık bir savaş alanına dönüştü. Fas'ın 1991 ateşkesini ihlali, sadece BM barış sürecine son vermekle kalmamıştır; aynı zamanda bölgedeki barış ve istikrarı tehlikeye atma potansiyeline de sahiptir. Bir kez daha, BM Güvenlik Konseyi, Fas'ın yeni saldırganlık eylemleri karşısında sessiz kalmıştır. Uluslararası toplum ve özgür dünya önünde duran soru şu şekilde özetlenebilir: Kuzey Afrika'da "güç caiz kılar" kuralının ve zor kullanma mantığının hakim olmasına izin verip, Fas'ın Batı Sahra'nın bazı bölgelerindeki askeri işgaline dokunulmaz bir şekilde devam etmesine göz mü yumulacak, yoksa uluslararası ilişkileri yöneten kurallara inanç, güvenilirlik ve düzenin korunmasında kritik olan uluslararası hukuk ilkelerini savunup, böylece Sahra halkına kendi kaderini tayin etme ve bağımsızlık haklarını özgürce ve demokratik bir şekilde kullanma şansı mı verilecek? Kendi kaderini tayin etme ve bağımsızlığa yönelik devredilemez hakları uygulamaya koyup Sahra halkının egemen iradesinin özgür, gerçek ve demokratik bir şekilde ifade edilmesi sağlanarak uluslararası hukuk ilkelerini savunmak ve Batı Sahra'nın sömürgecilikten kurtarılmasını gerçekleştirmek var olan tek seçenektir.

Anahtar Kelimeler: Batı Sahra, kendi kaderini tayin hakkı, Polisario Cephesi, Sahra Arap Demokratik Cumhuriyeti, sömürgecilğe karşı mücadele.

AFRİKA'NIN SON SÖMÜRGEÇİ BATI SAHRA'DA neredeyse 50 yıldır devam eden çatışma, Kuzey Afrika bölgesindeki istikrar ve güvenlik için potansiyel bir tehlike oluşturmaktadır. Uluslararası ve Afrika içinden müdahale çabalarına karşın, çatışma çözüme ulaştırılamamıştır.

Batı Sahra, kıtanın Atlantik kıyısında yer almaktadır ve kuzeyde Fas, kuzeydoğuda Cezayir ve doğu ve güneyde Moritanya ile ortak sınırlara sahiptir. 1884-85 Berlin Konferansı'nda Avrupa güçleri arasında Afrika'nın bölüşülmesinin ardından, Batı Sahra İspanyol koruma bölgesi

ilan edilmiş ve İspanyol Sahrası olarak bilinir hale gelmiştir.

Birleşmiş Milletler, 60 yıldan fazla bir süre önce, o zamanlar İspanyol Sahrası olarak bilinen bölgeyi "Kendini Yönetmeyen Bölge" statüsünde tanımıştır. 1963'ten beri BM gündeminde yer alan Batı Sahra'nın uluslararası statüsü, bir sömürgecilik sonlandırma meselesi olarak anlaşılmalıdır. Bölge halkı olarak Sahra halkının, 1960 tarihli Genel Kurul kararı 1514 (XV) uyarınca kendi kaderini tayin etme ve bağımsızlık hakkına sahip olması gerekir.

İspanyol varlığına karşı yıllar süren sömürgecilik karşıtı şiddet içermeyen direnişin ardından, Mayıs 1973'te Sahra halkının ulusal bağımsızlık iradesini temsil eden bir kurtuluş hareketi olarak Saguia el-Hamra ve Rio de Oro'nun Kurtuluşu için Halk Cephesi (Frente Popular para la Liberación de Saguia

el-Hamra y de Río de Oro: Frente POLISARIO) kuruldu. Birleşmiş Milletlerin baskısı ve POLISARIO Cephesi'nin artan askeri ve siyasi eylemleri sonucu İspanya, 1975'in başlarında bölgede kendi kaderini tayin hakkı konusunda bir referandum yapma niyetini açıkladı. Fas ve Moritanya hemen bu hamleyle itiraz

etti ve bölgenin sömürge döneminden önceki statüsü hakkında Uluslararası Adalet Divanı'na (UAD) arabuluculuk talep etti. Fas'ın ayrıca Moritanya, Mali'nin bir kısmı, Batı Cezayir çölünün büyük bir bölümü ve hatta Senegal'in bir kısmına yönelik toprak taleplerinin olduğunu bilmek bu noktada önemlidir. Fas'ın toprak talepleri, Mart 1956'da Fransadan bağımsızlığını kazanmasından kısa bir süre sonra aşırı milliyetçi İstiqlal partisinin lideri Alal al-Fasi tarafından savunulan genişlemeci "Büyük Fas" ideolojisine dayanmaktadır.

Batı Sahra üzerine tarihi istişari görüşünü 16 Ekim 1975'te yayınlayan UAD, BM'nin başlıca yargı organı olarak, Batı Sahra toprakları ile Fas Krallığı veya Moritanya varlığı arasında "herhangi bir toprak egemenliği bağı" olmadığını çok açık bir şekilde belirtmiştir. Ayrıca, "bölge halklarının iradesinin özgür ve samimi ifadesi yoluyla" "kendi kaderini tayin hakkını kullanarak Batı Sahra'nın sömürgecilikten kurtulmasını" desteklemiştir.

'Yeşil Yürüyüş' ve Fas işgali

DUAD'nin istişari görüşünün yayınlanmasından kısa bir süre sonra, Fas Kralı II. Hasan, Batı Sahra'yı "barışçıl" bir şekilde geri almak için 350 bin Faslı'nın katıldığı sözde "Yeşil Yürüyüş"ü başlattı. Dahası, 31 Ekim 1975'e gelindiğinde, Fas kuvvetleri Batı Sahra'nın kuzey kısmını işgal etmeye ve ilerlemeye başlamıştı.

"Yeşil Yürüyüş", İspanya ile yapılan gizli bir anlaşmayı takiben Fas ve Moritanya'nın Batı Sahra'yı işgal edip bölmesine, ayrıca Fas-Moritanya orduları ile Frente POLISARIO güçleri arasındaki savaşın patlak vermesine yol açan önemli bir olaydı. Konu daha sonra, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasından başlıca sorumlu olan BM Güvenlik Konseyi'ne taşındı. Ancak, o dönemde hâkim olan Soğuk Savaş zihniyeti, Batı bloğu ile müttefik olan Fas'a karşı Konsey'in herhangi bir kesin eylemde bulunmasını engelledi.

1970'lerin başında, Fas Kralı II. Hasan'ın yönetimi ciddi bir iç meşruiyet kriziyle karşı karşıya kaldı. II. Hasan'ın Batı Sahra üzerindeki toprak taleplerini yeniden ileri sürerek oluşturduğu taktik hamlesi, dikkatleri iç çatışmalardan uzaklaştırmayı ve 1971-1972 döneminde krala karşı yapılan iki ayrı darbe girişiminin ardından Alevi monarşisinin popülaritesinin en düşük olduğu bir zamanda ordu tehdidini savuşturmayı amaçlıyordu. Kral her iki girişimden de sağ kurtuldu, ancak ülkede özellikle Fas ordusu içerisinde artan hoşnutsuzluk, monarşik rejim için durumu daha da zorlaştırdı. Fas'ın özellikle fosfat ve balık bakımından zengin Batı Sahra'nın doğal kaynaklarına artan ilgisi, bunun yanı sıra o dönemde Soğuk Savaş koşullarında sürdürülen jeopolitik oyun ve monarşinin meşruiyet krizleri ile artan iç sorunlarına bir çıkış yolu bulma ihtiyacı; 1975'te Fas'ın Batı Sahra'yı işgal etmesinin ana nedenleri arasındadır. İşte bu yüzden Batı Sahra, monarşinin hayatta kalmasıyla yakından bağlantılı hale gelmişti.

Fas ise 1980'lerin başında, Batı Sahra'nın yaklaşık üçte ikisi üzerindeki işgalini güvence altına almak için bölgeyi ikiye bölen ve işgal edilen kısmı geri kalan kısımdan ayıran, 2.700 kilometre uzunluğunda ağır mayınlı kum ve taştan oluşan bir duvar inşa etmeye başladı.

Moritanya, 1979'da savaştan çekildi. Fas ise 1980'lerin başında, Batı Sahra'nın yaklaşık üçte ikisi üzerindeki işgalini güvence altına almak için bölgeyi ikiye bölen ve işgal edilen kısmı geri kalan kısımdan ayıran, 2.700 kilometre uzunluğunda ağır mayınlı kum ve taştan oluşan bir duvar ("Berm") inşa etmeye başladı.

27 Şubat 2021 tarihinde Auserd mülteci kampı, Saharawi Arap Demokratik Cumhuriyeti'nin ilanının 45. yıldönümü etkinlikleri (Fotoğraf: Instagram.com/saharawivoice, 12 Kasım 2021).

Fas'ın Batı Sahra işgali, Sahra halkının büyük bir kısmını ülkeden kaçmaya ve Cezayir'in güneybatısındaki Tinduf kasabası yakınlarında bulunan mülteci kamplarına yönelmeye zorladı. Günümüzde beş ana mülteci kampı (geniş çadır şehirleri), İspanya'nın Batı Sahra'dan çekilmesinden kısa bir süre sonra, 27 Şubat 1976'da ilan edilen Sahra Arap Demokratik Cumhuriyeti (SADR) yetkilileri tarafından yönetilmektedir.

Fas işgali altındaki topraklarda, Sahra halkı on yıllardır yoksulluk ve baskıya maruz kalmıştır. Uluslararası ve yerel birçok kuruluş tarafından belgelendiği üzere, pek çok Sahra halkı üyesi, özellikle politik aktivizmleri nedeniyle çeşitli şiddet

biçimlerinin kurbanı olmuştur. Sahralılar ayrıca, yoksulluk, yüksek işsizlik oranları, marjinalleşme ve temel sosyoekonomik ve politik haklardan mahrumiyet gibi koşullar altında yaşamaktadırlar. Fas yetkilileri, bölgeye binlerce Fas yerleşimcisi getirerek yerli halkı kendi ülkesinde azınlığa dönüştürmüştür. Fas, ayrıca Sahra kültürü ve mirasını ortadan kaldırmayı veya yerine geçirmeyi amaçlayan bir "Faslaştırma" politikası izlemektedir. Fas yetkilileri, hassaniye adlı Sahra lehçesinin kullanımını ve hatta Sahra'nın özgün kültürünün herhangi bir şekilde ifade edilmesini yasaklamaya devam ederken, eğitim sisteminde ve kamu alanında Fas lehçelerinin kullanımını teşvik etmektedir.

Birleşme Planı

1980'lerin sonlarına doğru, Fas'ın Batı Sahra'daki büyük savaş maliyetleri, II. Hasan'ın Batı Sahra'da askeri bir zaferin mümkün olmadığını idrak etmesini sağlamıştır. Bu yeni durum, çatışmaya müzakereli bir çözüm sağlanması için hem Birleşmiş Milletler'e hem de Afrika Birliği'ne (o zamanlar Afrika Birliği Örgütü) daha fazla müdahale şansı verdi. Ağustos 1988'de, çatışmanın tarafları Frente POLISARIO ve Fas, BM ve Afrika Birliği Örgütü tarafından ortaklaşa önerilen ve çatışmaya barışçıl bir çözüm bulmak için bir yol haritası olarak kabul edilen Birleşme Planı'nı (barış planı) kabul etti. Plan, 1990 ve 1991'de BM Güvenlik Konseyi tarafından onaylandı. Birleşme Planı, Batı Sahra halkının, kendi kaderini tayin hakkını kullanarak, bağımsızlık ve Fas ile bütünleşme arasında seçim yapabileceği, askeri veya idari kısıtlamalar olmaksızın yapılacak özgür ve adil bir kendi kaderini tayin referandumunu takiben bir ateşkes öngörmekteydi. Bu amaçla, Güvenlik Konseyi 29 Nisan 1991'de Batı Sahra'da Referandum için Birleşmiş Milletler Misyonu'nu (MINURSO) kendi otoritesi altında kurdu. Misyon, 6 Eylül 1991'de yürürlüğe giren ateşkesi denetlemek ve referandumu düzenlemek üzere bölgeye konuşlandırıldı.

Güvenlik Konseyi ise daha önce kabul ettiği barış planını reddeden Fas'ı sorumlu tutmak yerine, Amerika Birleşik Devletleri ve Fransa gibi etkili üyelerin etkisi altında hiçbir eylemde bulunmadı.

Barış planı, Kuzeybatı Afrika'daki bu uzun süren çatışmaya sonunda bir çözümün elde edilebilece-

ği umudunu uyandırdı. Ancak bu umutlar, Fas'ın çıkardığı birçok engel sonucu, Şubat 1992'de yapılması planlanan kendi kaderini tayin referandumunun gerçekleştirilememesiyle söndürüldü. Tüm iniş çıkışlara rağmen, Ocak 2000'de MINURSO referandum için uygun seçmen listesini oluşturarak oylamanın yapılmasının yolunu açtı. Tam bu sırada Fas, sandıkta kaybetme korkusuyla, kendi kaderini tayin hakkındaki referandumu yapmaktan vazgeçtiğini açıkça ilan etti. Fas'ın bu ani kararı, BM tarafından belirlenen seçmen listesine dayalı özgür ve demokratik bir referandumda, Batı Sahra halkının açıkça bağımsızlık seçeneğini tercih edeceğini anlamasından kaynaklandı. Güvenlik Konseyi ise daha önce kabul ettiği barış planını reddeden Fas'ı sorumlu tutmak yerine, Amerika Birleşik Devletleri ve Fransa gibi etkili üyelerin etkisi altında hiçbir eylemde bulunmadı.

1975 tarihli Batı Sahra üzerine UAD'nin sağladığı istişari görüş dahil olmak üzere BM'nin ilgili tüm kararları ve hukuki doktrinleri; sömürge halklarının kendi kaderini tayin hakkının özünün, ilgili halkın iradesinin bilgilendirilmiş, özgür ve samimi bir şekilde ifade edildiği demokratik bir süreçte yattığını teyit eder. Bu ise kendi kaderini tayin hakkının tek sahibi olarak Batı Sahra halkının iradesinin, herhangi bir yabancı müdahalesi olmaksızın ifade edilmesi gerektiği anlamına gelir. Söz konusu iradenin ifadesi ayrıca, Batı Sahra durumuyla birçok benzerlik taşıyan Doğu Timor örneğinde olduğu gibi, referandumun yaygın olarak kullanıldığı uluslararası olarak kabul edilmiş demokratik süreçler aracılığıyla samimi ve doğrudan olmalıdır. Güvenlik Konseyi'nin kendi kaderini tayin hakkına ilişkin çelişkili yaklaşımı, BM'nin Batı Sahra'daki barış sürecinin karşı karşıya kaldığı çıkmazın temel nedenidir. Bu durum; BM'nin, Fas'ın 13 Kasım 2020'de 1991 ateşkesini ihlal etmesine karşı sessiz kalmasıyla daha da karmaşık hale gelmiştir.

Durumun ciddiyeti, kendi içerisindeki güç dinamikleri nedeniyle Güvenlik Konseyi'nin Batı Sahra'daki BM barış sürecinin yönetimine yönelik pasif, ikircikli ve ağırlıklı bir tutumla "ellerini çekme yaklaşımı" benimsemesiyle daha da derinleşmiştir. Bu yaklaşım, çatışma durumunu daha da kötüleş-tirmiş, barışçıl ve kalıcı çözüm arayışlarını engellemiştir. Ayrıca bu "ellerini çekme yaklaşımı", Batı Sahra'daki işgali normalleştirmeye ve pekiştirmeye yönelik bir dizi eylem aracılığıyla zorla bir oldubitti dayatma girişimlerini sürdürme konusunda tam bir dokunulmazlığa sahip Fas'ı cesaretlendirmiştir.

Bunlar arasında, örneğin, yoğunlaştırılmış yerleşim politikaları yoluyla bölgenin demografik yapısını değiştirmek, yabancı ülkelerin "konsolosluklarını" açmak, bölgede seçimler ve uluslararası konferanslar düzenlemek gibi eylemler bulunmaktadır.

Polisario Cephesi ve Kurtuluş Mücadelesinin Yeniden Başlaması

Fas'ın 1991 ateşkesini 13 Kasım 2020'de ihlal etmesi ve yıllarca bölge halkının kendi kaderini tayin etmesine yönelik referandumu engellemesi üzerine

Fas'ın 1991 ateşkesini 13 Kasım 2020'de ihlal etmesi ve yıllarca bölge halkının kendi kaderini tayin etmesine yönelik referandumu engellemesi üzerine Frente POLISARIO, kendini savunma hakkını kullanmak zorunda kaldığını ve bu nedenle kurtuluş mücadelesine yeniden başladığını açıkladı

(Fotoğraf: 10 Nisan 2022, Twitter.com/polisario_)

Frente POLISARIO, kendini savunma hakkını kullanmak zorunda kaldığını ve bu nedenle kurtuluş mücadelesine yeniden başladığını açıkladı. Sonuç olarak Batı Sahra Bölgesi, iki taraf arasında Fas'ın Batı Sahra'daki yasadışı askeri duvarı boyunca devam eden ve yoğunlaşan askeri çatışmalarla açık bir savaş alanına dönüştü. Fas'ın 1991 ateşkesini ihlali, sadece BM barış sürecine son vermekle kalmamıştır; aynı zamanda bölgedeki barış ve istikrarı tehlikeye atma potansiyeline de sahiptir. Bir kez daha, BM Güvenlik Konseyi, Fas'ın yeni saldırganlık eylemleri karşısında sessiz kalmıştır.

Batı Sahra'nın durumunda kendi kaderini tayin hakkının gerçek ve inandırıcı bir şekilde uygulanabilmesi; sadece Sahra halkının, özgürce, adil ve şeffaf koşullar altında ve herhangi bir askeri veya idari kısıtlama olmaksızın kendi siyasi statülerini belirlemek üzere serbest bir seçim yapmasını içermelidir.

Batı Sahra sorununun çözümü, ardışık BM Genel Kurulu ve Güvenlik Konseyi kararlarında açıkça tanımlanmıştır. Kararlar, Batı Sahra halkının kendi kaderini tayin etmesini sağlayan barışçıl, adil ve kalıcı bir çözüm çağrısında bulunmaktadır. Bu anlamda, Batı Sahra'nın durumunda kendi kaderini tayin hakkının gerçek ve inandırıcı bir şekilde uygulanabilmesi; sadece Sahra halkının, özgürce, adil ve şeffaf koşullar altında ve herhangi bir askeri veya idari kısıtlama olmaksızın kendi siyasi statülerini belirlemek üzere serbest bir seçim yapmasını içermelidir. Batı Sahra halkının serbest seçimini

baltalayacak, seçimlerinin sonucunu belirleyecek veya onlara sunulan seçenekleri sınırlayacak herhangi bir yaklaşım ve formül, uluslararası hukuk ve ilgili BM kararları altında kendi kaderini tayin hakkıyla uyumsuz olacaktır.

1963'ten bu yana Birleşmiş Milletler gündeminde bir sömürgecilik sonlandırma meselesi olarak Batı Sahra'nın uluslararası niteliği tartışılmaz. Bu nedenle, uluslararası toplum ve özgür dünya önünde duran soru şu şekilde özetlenebilir: Kuzey Afrika'da "güç caiz kılar" kuralının ve zor kullanma mantığının hakim olmasına izin verip, Fas'ın Batı Sahra'nın bazı bölgelerindeki askeri işgaline dokunulmaz bir şekilde devam etmesine göz mü yumulacak, yoksa uluslararası ilişkileri yöneten kurallara inanç, güvenilirlik ve düzenin korunmasında kritik olan uluslararası hukuk ilkelerini savunup, böylece Sahra halkına kendi kaderini tayin etme ve bağımsızlık haklarını özgürce ve demokratik bir şekilde kullanma şansı mı verilecek?

Kurallara dayalı bir uluslararası düzende bu sorunun cevabı çok açık olmalıdır, çünkü zor kullanım mantığı gibi bir seçenek olamaz. Birçok gözlemci tarafından belirtildiği gibi, Fas'ın Batı Sahra işgali, İkinci Dünya Savaşı'nın sonundan bu yana bir devletin topraklarını zor kullanarak genişletme girişimleri arasında en bariz örneklerden biridir. Dolayısıyla, kendi kaderini tayin etme ve bağımsızlığa yönelik devredilemez hakları uygulamaya koyup Sahra halkının egemen iradesinin özgür, gerçek ve demokratik bir şekilde ifade edilmesi sağlanarak uluslararası hukuk ilkelerini savunmak ve Batı Sahra'nın sömürgecilikten kurtarılmasını gerçekleştirmek var olan tek seçenektir. Sonuçta, kendi kaderini tayin hakkı, esas olarak ilgili halkın bir seçim yapması hakkında olup, başkasının onlar adına bu seçimi yapmasını içermemektedir. 🌸

Batı Sahra'da işgal altındaki Bojhour'da ev hapsindeki Sultana Khaya ile dayanışma için yapılan gösteri (Fotoğraf: Instagram.com/saharawivoice, 20 Kasım 2021).

Batı Sahra hakkında bilgi

Batı Sahra; Afrika Kıtası'nın kuzey batısında, Atlas Okyanusu ile Sahra Çölü arasında kuzeyinde Fas, güneyinde Moritanya, batısında Atlas Okyanusu, doğusunda ise Cezayir yer alıyor. 266.000 km² yüz ölçümüne ve 603.253 nüfusa sahip Batı Sahra'nın 2049 km sınırınının 41 km'si Cezayir, 1564 km'si Moritanya ve 444 km'si Fas ile çevrili. Atlas Okyanusu ile 1110 km'lik sahil şeridi bulunması bu ülkeyi jeopolitik açıdan daha da önemli kılıyor.

Etnik açıdan Batı Sahra'da yaşayanlar Sahrâvî olarak adlandırılıyor. Sahrâvî toplumu kendisini Müslüman ve Arap kimliğiyle tanımlamaktadır.

İki yüz yıl Portekizlerin sömürgesi olan Batı Sahra, Avrupa sömürgecilik tarihinde İngiliz, Fransız ve İspanyol sömürgecileri arasında ilk çatışma alanlarından birisi olmuştur. Batılı sömürgecilerin kendi aralarında giriştikleri rekabetin galibi İspanyollar olmuştur. 1884 yılında düzenlenen Berlin Konferansı sonrasında da İspanya, bölge üzerindeki sömürgeci hâkimiyetini hukuki

bir yapıya dönüştürmüştür. Fas ise Fransa sömürgeci altına girmiştir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra tüm Afrika'da olduğu gibi, Batı Sahra ve Fas'ta bağımsızlık mücadelesi yükselmeye başlamıştır. İspanyol ve Fransız sömürgeciler bu mücadeleleri kanla bastırmışlardır. Bu bastırma harekâtları Fas ve Batı Sahra bağımsızlık ve özgürlük hareketini birleştirmiştir. 16 Kasım 1965'te BM, 2072 sayılı kararıyla İspanyol hükümetine İspanyol Sahrası için 14 Kasım 1960'ta kabul ettiği 1514 sayılı "Sömürge Ülkeleri ve Halklarına Bağımsızlık Verilmesi Bildirgesi"ne uyma çağrısı yapmıştır. Kararda İspanyol hükümetinden bölgede kendi kaderini tayin (self-determinasyon) hakkının acilen uygulanması ve bunun da BM eliyle yapılması istenmekteydi. BM'nin bu çağrılarını Batı Sahra'daki milliyetçi hareketleri yüreklendirmiş ve bölgenin bağımsızlığı için 1967'de Muhammed Bassiri'nin liderliğinde Tahrir Hareketi kuruldu. Üç yıl sonra İspanyollar Tahrir Hareketi'nin lideri Muhammed Sidi İbrahim Bassiri'yi idam ettiler.

POLISARIO Cephesi Ve Sahra Arap Demokratik Cumhuriyeti

1972 yılında ülkenin doğusundaki Bukra şehrinde bulunan zengin fosfat yatakları özellikle bölgede hak iddia eden Fas, Moritanya ve İspanya'nın iştahını kabartmış, sürece Cezayir ve Libya da dahil olmuştu. 1973 yılında kurulan Polisario Cephesi (Kızıl Irmak ve Altın Vadinin Kurtuluşu için Halk Cephesi) de İspanya'ya karşı bağımsızlık mücadelesi başlattı.

İspanya, Batı Sahra'yı 1975 tarihli Madrid Antlaşması ile bölgenin idarî sorumluluğunu Fas ve Moritanya'ya devretti. Bölge Fas'la Moritanya arasında paylaşıldı. İspanya çekildikten sonra ABD, Fas'ın Batı Sahra'yı işgalini destekleyerek istihbarat ve silah sağladı. Uluslararası alanda ilk tepki Cezayir'den geldi. Antlaşmanın bölge istikrarını bozacağını ifade eden Cezayir, Polisario'ya desteğini artıracığını ilan etti.

1976'da, Franco'nun ölümüyle yeni bir döneme giren İspanya Batı Sahra'dan çekildiğini ve konunun kendileri için tamamen kapandığını BM'ye bildirdi. İspanya'nın Batı Sahra'dan çekilmesinin ardından Polisario Cephesi 27 Şubat 1976'da Sahra Arap Demokratik Cumhuriyeti'nin (SADC) kuruluşunu ilan etti. Moritanya SADC ile anlaşmaya vararak 1979'da bölgeden çekildi. Fas Moritanya'nın çekildiği güney bölgesini de işgal etti.

Fas ile yapılan çatışmalar devam ederken SADC Hükümeti, 16 Temmuz 1980'de yeni bir siyasi atak yaparak Afrika İşbirliği Örgütü (AİÖ)'ne tam üyelik için başvurdu. Fas'ın karşı çıkmasına rağmen SADC Hükümeti tanındı ve AİÖ'ye egemen devlet statüsüyle katılımı onaylandı. İki yıl sonra 1984'te Fas, üyeliğini askıya aldığını açıkladı.

2016 yılında gelindiğinde Batı Sahra'yı tanıyan ülkelerin sayısı 85'i bulmuştu. Bu ülkelerin 30'dan fazlası Afrika kıtasında yer alıyordu. Suriye ve Yemen dışında hiçbir Arap ülkesi ya da BM Güvenlik Konseyi'nin beş daimi üyesinden herhangi biri Batı Sahra'yı tanımaya yanaşmamıştı. İlerleyen süreçte Fas Krallığı'nın diplomatik hamleleri sonucunda 37 ülke Batı Sahra'yı tanıma kararını geri aldı ve tanıyan ülke sayısı 48'e düştü. 🌸